

Turbuly Lilla

Nem olyan nagy baj, ha tele van a színház és tapsolnak

(Beszélgetés dr. Besenczi Árpáddal,
a Hevesi Sándor Színház igazgatójával)

Kezdjük 1983. október 11-ével! Te akkor itt, Zalaegerszezen voltál előfelvételis katona, és így tizennyolc évesen ott lehetél annak a színháznak az ünnepélyes nyitóelőadásán, amelynek huszonhét évvel később az igazgatója lettél.

Egy kicsit korábbról kezdem. Pécsi vagyok, az ottani színház előadásain nőttem fel, és már középiskolás koromban szerepeltem egy-két filmben, például a *Cha-cha-cha*-ban. Érettségi után jelentkeztem a színművészetire, el is jutottam a harmadik rostáig, de végül nem vettek fel. A jogi karra viszont igen. A katonaságnál bekerültem az Inter Arma nevű színjátszó csoportba (amit éppen az a Tucsni András vezetett, aki a másik pályázó volt a huszonhét évvel későbbi igazgatói pályázaton). Sokat jártunk szerepelni, iskolákba, művelődési házakba. Gyakran megfordultunk a színészklubban és benézhattünk a próbákra is. Így láthattam Ruszt Józsefet rendezni, Gábor Miklóst próbálni, és igen, ott lehettem *Az ember tragédiája* premierjén is. Másfajta színház volt

ez, mint amelyet otthon láttam, revelatív élmény, a Madách-mű egy egészen újfajta olvasata.

Kilenc évvel később, egy másik, szintén október 11-ére eső bemutatón viszont már te voltál Ádám.

Igen, a Pécsi Nemzeti Színházban Lengyel György állította színpadra a *Tragédiát*. Az egy jóval hagyományosabb, képeskönyvszerű előadás volt, amiben én afféle kamasz Ádámot játszottam, Varga Mária érettebb Évája mellett. Érdekes, hogy az egerszegi *Tragédia Ádámja*, Szalma Tamás is szerepelt az előadásban, ő volt az Úr.

Háromszor felvételiztél a színművészetire, mindig eljutottál a harmadik rostáig, de végül mégis a jogi egyetemet végezted el. Hogyan lett a jogászból mégis Ádám?

Visszakerülve Pécsre – hozzáteszem, Zalaegerszeget katonaélményeimnek köszönhetően úgy hagytam

magam mögött, hogy én ide a lábamat többet be nem teszem –, az Egyetemi Színpadon kezdtem játszani. Jó korszaka volt ez a pécsi egyetemi színjátszásnak, szinte szimbiózisban élt a kaposvári színházzal. Játsoztunk például nyáron a Tettyén, Miroslav Krleža: *Szent István napi búcsú* című drámáját, vagy Ivo Bresan *Paraszthamletjét*. De szívesen emlékszem a *Nehéz Barbara* című zenés játékra vagy a *Mágnás Miskára* ebből az időszakból.

Amikor befejeztem a jogi egyetemet, hívott Lengyel György, a Pécsi Nemzeti Színház akkori igazgatója. Az első szerepem ott, az *Amit a lakáj látott a kulcslyukon át* című darabban volt. Az ott töltött négy év alatt tizenhat komoly szerepet játszottam el, és letettem a színész vizsgát is.

Miért döntöttél úgy 1993-ban, hogy otthagyd a szülővárosodat, és Pestre költözzöl?

Huszonnyolc éves voltam, szerettem volna önállóan, családi védőháló nélkül is megállni a lábamon, és olyan területeken is kipróbálni magam, amikre vidéken nem nagyon adódott lehetőség. Szegvári Menyhért rendező ajánlott Léner Péternek, aki akkor a József Attila Színház igazgatója volt. Emlékszem, szinte földbe gyökerezett a lábam, amikor először megláttam a színházban Sztankay Istvánt. Sok más, ismert színész dolgozott ott, például a *Szomszédokból* közismert Fehér Anna, engem viszont senki sem ismert, így tényleg mindent újra kellett kezdenem. Először szinte megsértődtem, amikor olyan kis szerepet osztottak rám, mint az *Illatszertár* detektívje, vissza is akartam adni, de aztán beláttam, hogy ez tényleg a fokozatos építkezés időszaka. Aztán már jöttek sorban a jó szerepek: a *Balfácánban*, A miniszter félrelépben, a *Kölcsönlakásban* szerepeltem például – sikeres, sokat és sokáig játszott vígjátékokban. De játszottam fajsúlyosabb darabokban is, mint például *A manó* vagy a *Hosszú út az éjszakába*, dolgoztam az alternatív, kísérletező rendezőnővel, a korán elhunyt Gaál Erzsivel egy osztrák szerző, Schwab *Népiirtás* című darabjában. Halála után Gaál Erzsiről nevezték el a színház kamaratermét, ahol az időközben szintén odaszerződött Sztarenki Pál is több előadást rendezett. Innen az ismeretségünk és a barátságunk, és bár mind a világnézetünkben,

mind a színházról vallott felfogásunkban vannak különbségek, mindig jól tudtunk együtt dolgozni, és így van ez itt, Zalaegerszezen is.

Ez volt az az időszak, amikor a film- és a TV-szereplések a színházba nem járók körében is ismertté tettek.

Ami ennél is fontosabb: családot alapítottam, megszületett a kisfiam. És közben éltem a pörgős pesti színészeletet: szinkron, próba, TV, előadás. Volt előzménye különben a humorista vonalnak is az életemben. Még csak tizenhárom éves voltam, amikor 1978-ban beneveztem a Rátóti Humorfesztiválra, vicceket meséltem. Tényleg ezekben az években jött el ennek az iránynak a folytatása olyan műsorokban, mint a *Szeszélyes évszakok* vagy a *Csííz!* És ekkoriban forgattuk A miniszter félrelép filmváltozatát, majd az *Üvegtigris* is. De vendégszerepeltem Győrben, Egerben, egyszóval sokat és sokféle dolgoztam.

A sok utazáshoz jól jönnek a térképek. Az irodád egyik falát szinte teljesen kitöltik.

Édesapám műemlékekkel foglalkozott, gyerekkoromban sokat jártuk a várakat, kastélyokat. Sőt, vele és egy kisebb baráti körrel most már öt éve minden évben felkeressük valamelyik, a trianoni szerződéssel Magyarországtól elcsatolt vidéket. De évközben is, sokszor gondolok egyet, kinézek a térképen egy olyan helyet, ahol még nem jártam, és útnak indulok.

Ahogy a katonakori fogadalom ellenére 2010-ben újra útnak indultál, ezúttal Zalaegerszeg felé.

Negyvenöt évesen úgy éreztem, van bennem annyi ambíció, hogy valami teljesen új feladatba kezdjek. Ekkor már az is érződött, hogy a József Attila Színházban változás közeleg, és ez az időszak egybeesett egy magánéleti váltással is. Édesapámat kérdeztem meg először, és a volt magyartanáromat, dr. Tóth Károlyt, mindketten biztattak.

Hogyan élted meg a pályázattal az időszakát, annak ismeretében, hogy a társulat túlnyomó többsége

a szavazáson a másik pályázót, Tucsni András támogatva, ennek egy, az előadások előtt felolvasott nyílt levélben hangot is adtak, és a szakmai bizottság is öt sorolta első helyre.

Nem mondom, hogy jólesett, de próbáltam optimistán kezelni ezt a helyzetet. Úgy éreztem, hogy preconcepciókkal kell megküzdenem, és volt, hogy nem kaptam lehetőséget arra, hogy szóbeli meghallgatáson bizonyítsak: a szakmai bizottság ülésén a szakmához tartozó tagok közül csak Vajda Márta, a Magyar Színházi Társaság titkára jelent meg személyesen, a többiek nem.

Aztán, amikor a kinevezésem után nem cseréltük le az embereket, hanem mindenkivel leültünk beszélgetni, és csak az ment el a társulattól, aki önszántából úgy gondolta, hogy nem szeretne maradni, lassan kezdett megváltozni a hangulat. Persze, ez egy hosszabb folyamat volt, ami nagyjából az első év végéig tartott. Jött néhány új ember, ők is integrálódtak a társulatba, és lehetett már olyan hangokat is hallani, hogy nem olyan nagy baj, ha egy színházban teltház van és tapsolnak.

Ha most, két év tapasztalataival a hátad mögött, sorra veszed, hogy mi az, amit sikerült megvalósítani a pályázatodban írtakhoz képest, és mi az, amit nem, hogy áll a leltár?

Nyitott, szerethető, a város szövetébe beépülő népszínházat képzeltem el, és úgy gondolom, hogy ez ügyben jó úton járunk. Részt veszünk a város kulturális életében, a legkülönbözőbb rendezvényeken lépünk fel. Az egyik legfontosabb feladatnak azt tartom, hogy a fiatalokat bevonzzuk a színházba. Ezért célul tűztük ki, hogy a gyerekelőadásokra ugyanakkora gondot fordítsunk, mint bármelyik nagyszínpadi produkcióra, hogy azokban vezető színészeink lépjenek fel, és a kiállításuk is a lehetőségeinkhez mérten nagyvonalú legyen. Nem véletlen, hogy az első ilyen előadásunkat, A kisfű meg az oroszánokat vittük el 2011-ben a Rivalda Fesztiválra, a Vidéki Színházak Találkozójára. Nagy eredménynek tartom, hogy a 9000 bérletesünk fele diák. Fontosnak gondolom azt is, hogy klasszikus és kortárs magyar szerzőket egyaránt játsszunk nekik.

És ide tartozik az a markánsan új és erős

tanteremszínházi vonal is, amelynek a legújabb állomása a díszkőszínház, ráadásul egy magyarországi ősbemutatóval, Gianina Carbutariu román szerző Kebab című darabjával.

Igen, a beavató színházi hagyomány Ruszt József óta működött a színházban, különféle formákban. E téren is szerettünk volna újítani, még közelebb vinni a gyerekekhez az előadásokat, kiegészítve azokat beszélgetésekkel, foglalkozásokkal. Mostanra eljutottunk a Csak Rómeó és Júliától a külföldre költözés dilemmáival, buktatóival foglalkozó, manapság igencsak időszerű Kebabig.

Felvettem a pályázatomban azt is, hogy együtt fogunk működni a város művészeti együtteseivel és más színházakkal. Az előbbire több előadásunk is bizonyíték, az utóbbira a keszthelyi Balaton Színházzal létrehozott *Mennyből a hulla* című előadásunk a példa. De ide sorolhatjuk a Kvártélyházzal szorosabbra fűzött együttműködést is. Továbbra is gond viszont, hogy nincs kamaratermünk, és ez nem csak az előadásoknál, de a próbáknál is gondot jelent, előfordul, hogy a büfében is próbálunk. Ebből a szükségből erényt kovácsolva indítottuk el lakásszínházi programunkat. Egy, a zsinagóga mellett található udvari lakásban játsszuk Spiró György *Prah* című darabját, de további bemutatókat is tervezünk oda.

Ahogy azt a pályázatomban írtam, igyekszünk különféle stílusú és korosztályú vendégrendezőket hívni. Dolgozott már nálunk többek között Csiszár Imre, Méhes László, Naszladý Éva, Harangi Mária, Lendvai Zoltán. Ebben az évadban várjuk Alföldi Róbertet is.

Amiben a pályázatomhoz képest még lemaradásban vagyunk, az a nemzetközi kapcsolatok építése, ennek persze anyagi akadályai is vannak, de remélem, idővel itt is sikerül előbbre lépni. Ha meg kellene saccolnom, azt mondanám, hogy úgy 70 %-ban már megvalósult mindaz, amit a pályázatomban vállaltam.

A műsorpolitikához tartozik – ebben az esetben szó szerint –, hogy nemrégiben a városi közgyűlés határozatban írta elő a színháznak legalább egy klasszikus operett bemutatását.

Megértem és elfogadom ezt a kérést. A gond az, hogy egy klasszikus operetthez sokkal több pénz kell, gyakorlatilag kétszer annyi, mint egy másik nagyszínpadi előadáshoz. A színháznak nincs se saját zenekara, se tánckara, a legutóbb bemutatott *Mágnás Miskához* három városból kellett összeszedni a huszonnyolc tagú zenekart. A másik szempont, hogy a középiskolás korosztályt nem nagyon érdekli ez a műfaj, és, ugye, ők teszik ki a bérleteseink felét, így egy operettet „eladni” sem olyan könnyű. A musicaleket inkább, és ezek között is van olyan, például az idei évadban a *Made in Hungaria*, ami, amellet, hogy szórakoztató, egyfajta kortörténeti dokumentumnak is beillik. Mindemellet, ha lesz rá lehetőségünk, igyekszünk egy operettet is beiktatni a műsorba.

A színházi évforduló kapcsán kérdezném: hogy érzed, mennyire él a mai Hevesi Sándor Színházban Ruszt József szelleme?

A maga nemében ő is népszínházat akart és valósított meg itt – természetesen a ruszti, formátumos értelemben, és létrehozott egy összetartó társulatot. Büszkék vagyunk erre a hagyományra, ezért is tartottuk olyan fontosnak, hogy Hevesi Sándor mellett neki is legyen szobra a színházban. Most pedig azon dolgozunk, hogy a színház előtti teret róla nevezzék el. De fontos nekünk a színház valamennyi korszaka, ezért vettünk elő az idej, jubileumi évadban olyan darabokat, amelyeket már játszottak itt. Jelzés értékű az is, hogy a korábbi korszakokból származó képek, plakátok itt vannak körülöttünk, együtt élünk a múltunkkal is.

És fontosnak tartom azt is, hogy az évforduló kapcsán egy kicsit magunkat is ünnepelessük. Erre adott alkalmat az idej jótékonyági gálaest, amit kivételesen saját magunk megsegítésére szerveztünk. Van mire költeni azt a másfél millió forintot, amivel a nézők támogattak bennünket. Csak egy példa: halaszthatatlan volt már az öltözők felújítása. A színészek a fél életüket ott töltik, nem mindegy, hogy milyen körülmények között. Szoros a költségvetésünk, annyi pénzből gazdálkodhatunk, mint tavaly, de a 127 emberből, aki a színházban dolgozik, senkit sem kellett elküldeni, még egy kis karácsonyi jutalomra is futja, nagyon kell ennek örülni manapság.

Milyennek látod az egerszegi közönséget most, hogy már jobban megismerted?

Már a pályázatomban is azt írtam, hogy nyitott és érdeklődő, és ugyanezt tapasztaltam az elmúlt két évben is, de ez egyébként nem csak az egerszegi, hanem a zalai, sőt, a megyehatáron túlról hozzánk járó közönségre is igaz, hiszen a bérleteseink nem kis részét ők teszik ki. Jó, hogy a fiataloknak sem ciki színházba járni. Szeretnénk még azokat is behívni, akiknek nincs bérletük, és jó lenne, ha a bérleten kívüli előadásainkra is nagyobb figyelem jutna, mint például a most futó Színésznőkre. De vannak még terveink a régi és új nézők megnyerésére bőséggel. Végezetül csak egyet említek ezek közül: az új évben a Falumúzeumban szeretnénk bemutatni a *Csiksomlyói passiót*, oda is várjuk őket.